Zbiór processów z 18 wieku

Cz. IV

Dziada

Jakoba Gieysztora

[illegible]

Z Biblioteki Jak. Kaz. Gieysztora

1. Wilno — Ryx.
2. Wigdorowicz — Wichert.
3. Katmanowicz Klaczko — Wigdorowicz.
4. — —
5. — —
6. Biskup Wileńs.
7. Żydy — Wichert.
8. — —
9. Wulfowicz — Radziwiłł.
10. Leybowicz — Menasowicz. Wigdorowicz.
11. Włościanie Star. Wielondzkiego — Walewski An.
12. Poniatowscy — Walewski.
13. Szydłowski — Micewicz — Janiński.
14. — —
15. Hausman — Piltowski —
16. Potocki — Grodno.
17. Brzostowski Xaw. — poddani Mosiewscy.
18. Stankiewicz — Mierzyński — Dedenko.
19. Domański. Szpink. Karmelici. Rudomina. Olszewko
20. Alexandrowicz — Grodno.
~~21. [illegible] — Gnatowski.~~ zob. 14633. III. t. V. Nr. 13.
22. Mierzyński — Ożyż —
Niemcewicz — Krasnodębski.
23. Tęgoborski —
24. Gorecki — Wilno.
25. — —
26. — —
27. — —
28. — Berez Kartuzi — Niemcewicz —
29a. — —
29. Stoklicki Star — Minejko.
30. Minejko — Malinowski.
Giejsztor. — Pilecka.
31. — —
32. — —

33. Sokołowski – Wilno
34. — —
35 – Karmelici – Giedroyć.
36 — Świrski. – Kowno.
37. Puzitowski – Kowno
38. Kurlewicki – Orzeszko.
39. Dowbiogo Franc. – Orzeszko.
40 – Orzeszko
41. Piaseski – Czarnecki. Wołodźkowa. Wołodźkiewicz
42. Odyniec – Zahorska – Rzymgwaldzkie.
43. Białopiotrowicz – Brygitki
44. Kostrowicki – Wasilewski.
45 — —
46 Tołoczko – Kamedułi Węgier.
47. Wojniłło – Pieżarski. Tayler
48. Pohl Jgd. – Plater.
49. Przeździecki – Zastaw.
50. Chrewicz – Przeździecki – Marcinkiewicz,
51 Marcinkiewicz – Radziwiłł, Chrentowicz
Sapieha.
52 Sapieha – przeździecko.
53 — Matuszewicze – Giedrowski – Bobrowniczki
54 Klemrele – Matuszewicze – Giedrowski
55.
56. Klemrele.

13

SPRAWA

JW. JXiędza Gozdawy Dydzińskiego Opata Starotrockiego Klasztoru i wszystkich Xięży tak Starotrockich iako też i Poszułtuńskich Benedyktynow.

Z

WW. Micewiczem Pisarzem Ziemskim Xtwa Zmudz: i z Jasińskim.

§.

ANDRZEY i Felicyanna Jasińscy w Dobrach swych Poszułtuniu w Xiętwie Zmudzkim sytuowanych uczynili fundusz wprowadzaiąc Benedktynow, dla ktorych nadawszy Prawem wieczystym Wieś Serafinizki z trzema poddanemi, i drugą Wieś Poosupie takoż z Poddanemi trzema zapis swoy funduszowy w R. 1755. Augusta 12. dnia sprawiony, przyznali i zaprzysięgli w Magdeburyi Worniańskiey Roku 1756. Febr: dnia 19. „ składa się Oryginał tego funduszu wespoł „ z Extraktem.

Czynność Jasińskich w dopełnionym obrządku zgadzała się zupełnie z zamiarem Prawa bo i de nova Radice iest uczyniony fundusz w mieyscu gdzie przedtym Benedyktynow nie było, i zaprzysiężony przez Fundatorow podług przyrzeczenia uczynionego w samym Funduszu, ktorego te są słowa.

„ Wiec to chcąc mieć nieporuszenie ninieyszy funduszowy Za„ pis przyznać, oraz zaprzysiądz przyrzekamy. Czyniąc na większą „ cześć i chwałę Boga w Troycy Jedynego &c.

Jakoż idąc dobrowolnie za obowiązkiem na siebie włożonym w pięć Miesięcy oba przyznali i zaprzysięgli. O czym Magdeburya Worniańska świadczy przez słowa.

„ JP. Andrzey Jasiński imieniem swym JP. Felicyanna z Szymkie„ wiczow Andrzeiowa Jasińska takowy wieczysty Fundusz Juridice „ przyznali i zaprzysięgli.

Przeciwko temu Funduszowi żaden wymysł znaleść nie może przyczyn takich, ktoreby do ruiny zbliżać go miały; owszem zostaiąc on pod protekcyą Praw, mianowicie Konst: 1635. i 1726. R. wszystkie obiekcye znikczemnia i odpędza.

Dosyć bowiem tey wiadomości z Konst: 1635. R. że wolno pobożne pełnić uczynki, i że do takowych czynności dla każdego iest tymże Prawem zostawiona droga przez słowa.

„ Tą iednak Konstytucyą niezagradzamy wszystkim poddanym „ naszym drogi do wykonania pobożnych Fundacyi, aby było wolno, „ każdemu tak Duchownemu iako i Swieckiemu z dobr swoich Ziem- „ skich Szlacheckich quocunque Jure acquisitis de novo Radice fa- „ cere Fundationem.

Z pierwszego więc weyrzenia na Prawo i na stosowny do onego Fundusz, zgromadzone racye okazuią się prożnego tylko zysku okrzykiem,

To zaś nie osłabia Funduszu, że Magdeburya Wornieńska słow nie wprowadziła w Akta tych, ktoremi zaprzysięgali Jasińscy, bo dla Jasińskich dosyć według Prawa na tym, aby wyrzekli słowa Konstytucyą zamierzone a wpisanie w Akta, iuż iest nie Jasińskich lecz obowiązek Urzędu.

Skoro bowiem zaświadczył Urząd, że Jasińscy przysięgli; iuż tym samym na Stronę Jasińskich i na stronę Benedyktynow dosyć Ewazyi ufaiąc Art: 1. Roz: 7. ktory pisze. „ A Urząd Urzędowi „ ma wierzyć.

Czemu zaś tych słow nie wciągnął w Akta Urząd, ktoremi zaprzysięgali; pytać o to Urzędu trzeba, a nie Benedyktynow, bo nie oni są Aktow Strożami, i nic do Benedyktynow ni też do Jasińskich wciągać należało, lecz do władaiących Aktami.

Przyznanie i zaprzysiężenie tego Funduszu w Magdeburyi Wornieńskiey nie iest także do krytyki dziś racyą, gdy Konst: 1764 R. Koronacyina wszelkie Zapisy w Magdeburyach przyznane iuż uwieczniła, daiąc onym iednostayny walor iakby w przyzwoitym dopełniły się Sądzie przez słowa.

„ Salvis anterioribus usque ad datam præsentem etiam sub In- „ teregnis Praw, Zapisow, Cessyi, Obligow & Varii tituli Zapisow „ recognitionibus w tychże Magdeburyach expeditis, ab hinc ża- „ dnych Tranzakcyi &c. ptzyimować nie ważyli się.

Fundusz Jasińskich uprzedzaiąc ośmio laty tę Konstytucyą został uczestnikiem dostateczney prawności, ktora się bez excepcyi do wszelkiego rodzaiu rozciągneła Tranzaktow w Magdeburyi przyznanych.

Nietylko Konstytucya 1635. Ru. z pobożney intencyi nowe fundusze czynić dozwala, lecz i Konstytucya względem Prowincyi Litewskiey naypuźnieysza w Ru. 1726. znosząc wszelkie rodzaie aligenacyi, nowych funduszow czynić niebroni przez słowa „ excepta „ fundatione de nova radice.

Zeby uprzywileiowani niezakładali iakich sobie nadziei na Konstytucyi 1768. Roku, uprzedzaią Benedyktyni że te Prawo służy

Jakże tedy czynność do prawa ſtoſowną liczyć za przeciwną i i naganiać przeto uczynek dobry że dług ſumowny deportować należy z tych Dobr za ktorych wieczność ſamą pobożnością płacą Benedyktyni,

Chociażby Szymkiewicz niewſpomniał o tym długu Woytkiewiczowey, muſieliby zapłacić Xięża, bo Ar. 18. R' 7. zadeklarował że kto poſiada Dobra ten i ciężary znoſić powinien.

Prawo 1635 Ru. całkiem ſłuży i ściąga ſię do tych oſob ktore czynią zapiſy, tych zaś gdy ieſt czyſta intencya i gdy ſami nie wziąwſzy pieniędzy dopełniaią pobożności dzieła, iuż tym ſamym ſą bez przeſtempſtwa ſami, a ich czynność bez ſkazy.

Przewrotność Szymkiewicza niepowinna ruynować funduſzu, bo on puźniey wygaſiwſzy w ſobie pobudki podcziwości i cnotę, wiarołomcą zoſtał.

Prawda że on ſam pierwſzy targnął ſię na ten funduſz i poſzedł przeciwko ſobie, a raczey przeciw dwakroć przez ſiebie wykonaney przyſiędze, raz gdy czynił funduſz, drugi raz gdy zakonne Bogu poświęcał życie.

Bowiem pod mometem zamieſzek w kraiu Konfederatem zoſtał, a potym razem z drugiemi po wzięciu w niewolą odwiedził Moſkwę, z tamtąd zaś powrociwſzy niechcąc iuż Zakonności znienawidział cnotę i religią, i ſam udał ſię do zeſzłego Koſſakowſkiego z prożbą wzięcia Kaduka na zgubienie całkiem uczynionego przez ſię funduſzu.

Swiadkiem będzie tey prawdy liſt oryginalny zeſzłego Koſſakowſkiego Sekretarza Gabinetu J. K. Mci reſponſuiący Xdzu Szymkiewiczowi pod dniem 2. Xbra ktorego ſłowa.

„ Słyſzałem iuż ia o dzikich awanturach życia WPana z kto„ rych ani zgorſzyłem ſię a nim ſię zbudował, zwyczaynie iak na „ świecie ktorego mieſzkańcy powiękſzey części ſą bardzo głu . . po„ wrotu z Syberyi winſzuię, ta podroż odprawiona moim zdaniem „ rozmyślnie i przez zbyteczną gorliwość ktorey wiara nie chwali, „ kiedy WPan unioſłeś ſię pominowſzy by i iak naydalſzych krewnych „ na ſwoim dziedzicznym kawałku zafundować Oycow ſwoiego za„ konu; łatwo zapaliło ſię ſerce WPana na powſzechne lub bardzo „ obłudne w ten czas echo zginienia wiary, i wolności, przywiązać „ ſię do ſpiſku rabuśiow, a potym Kroloboycow, a potym zgubicie„ low Oyczyzny, co ſię i ſtało. O wierze mi mowić nienależy bo „ tey i bramy piekielne nie przemogą, ona cała &c.

„ Ze WPan puźno poſtrzegłſzy nieſtatek rzeczy i w Zakonie „ oſobiſtości odbieraſz [Dziedzictwo ſwoie od ſwoich Oycow, radziſz „ bratu moiemu aby jure Caduco oſiągnoł „ &c. Widzieć ten liſt „ w originale, i czytać.

Otoż widok pierwſzey bezbożności, i krzywoprzyſięſtwa Andrzeia Szymkiewicza, a ktoremu tytułu Xiędza dawać niemożno dla

upodlonych nadto sentymentow; coby tedy miał zastaniać swoy fundusz choć przez tę przynaymniey racyą że iuż go zaprzysiągł, to sam powstaie dla dogodzenia zepsutym swym obyczaiom; sam Kaduki nastręcza i frymarki układa.

Łatwo tedy wnieść co trzeba rozumieć o wszystkich czynnościach tego to Szymkiewicza, kiedy on sam pierwszym stał się instygatorem przeciwko sobie i pokazał to że iest bez religii i cnoty i w ostatnim gradusie infamis.

Za takim tedy Szymkiewicza przewodnictwem wyszedł Kaduk na imie Kossakowskiego Rotmistrza a od niego przeszedł w Aktorstwo W. Pisarza Micewicza, ktoremu tenże sam Szymkiewicz przyznawszy się do krzywoprzysięstwa wydał Zrzeczne prawo na Aktorstwo Folwarku Wizgirdiszek, czyli Serafiniszek w Roku 1783. 9bra 19. datowanym a 20 przyznanym zapisem ktoren widzieć i czytać.

Procz tego zapisu bardzo wiele innych ieszcze podobnego składu potworzył munimentow, długow ponaciągał i sam całego świata włoczęgą został; o ktorym żeby dostatecznieysze wziąść przeświadczenie w iakich się nurzał wystempkach, czytać Fastykuł osobny procederow Konsystorskich.

Ta tedy Szymkiewicza nieczysta ofiara i tylu zbrodniami zmazana nie iest wprawdzie Benedyktynom miła tak iak samego Szymkiewicza bytności w Klasztorze Benedyktynskim pamięć; wszakże nie mogą tego utracać co im prawnie wprzody przeznaczonym.

Gdyby wszakże zdało się Sądowi Szymkiewiczowską część odciąć, tedy tego żądaią Benedyktyni aby im dwa tysiące tynfow wypłacone Woytkiewiczom powrociły się wespoł z procentem, i ażeby żaden z Pretensorow Szymkiewiczowskich bądz za obligami, bądz w innym sposobie do Jasinskich funduszu nie regulował wstępu i Benedyktynow nie kłocił, a ktory warunek ante omnia ma bydz w dekrecie dołożonym.

Kończąc więc głos swoy Produktowy żądaią Inekwitacyi do Dobr funduszowych, dotąd w ręku W. Pisarza Micewicza i Jasińskich będących referuiąc się do Repliki.